

על דרך התיקון של גורדייב

יוסף שכטר

השונה מהמקובל. וכן נדרש האדם לשעבד את עצמו כליל לדברים שהוא מוציא מפיו. תשומת לבו של האדם היתה צריכה להיות מרוכזת מאד, כי כל שגיאה קלה עלולה היתה להרוס את הכול. אלו דוגמאות מעטות ל"עבודה" שעשו האנשים בחוג הזה. יש ואחרי אימונים כאלה יצאו האנשים שבורים לגמרי, ויש שאחרי ההתפשטות מן האני הרגיל שלהם נעשו פתוחים לגמרי לגבי "דברים אחרים", היו לאנשים אחרים וזכו לחירות רוחנית. מספרים על אשה אחת שכאשר שבה הביתה מן האימונים של החוג לא הכירה את בעלה, בכתה והיתה כאלמנה.

גורדייב עמד על כך, שעל האדם לשים לב לעצמו ולמצב שבו הוא נמצא באותו הרגע, אם הוא עובד או נח, מאושר או אומלל, ער או עייף. האדם מכיר אז מיד, שלא הוא המכוון את מעשיו ותחושותיו, אלא הם מונעים על-ידי נסיבות חיצוניות. אדם שהוברר לו בבדיקה עצמית מה חסר בו מוכן לעמוד כדי להביא את שלושת המרכוזים (תחושה, גוף ומחשבה) לידי התאמה באופן שעל כל מה שנקרה לו בדרך יגיב באופן מותאם. אדם הנוכה בתודעה הרמונית לא יהיה עוד כדור-משחק בידי העולם החיצוני, הוא לא ייכנס לאגם בלי מושט, ויוכל להיות אחראי למעשיו. ג. ייכנס את ההדרכה באופן כזה, שכל אחד יוכל לראות את עצמו ולהשיג על עצמו תמיד בתוך התנאים המשתנים. משום כך הטיל עבודות כפיים קשות על אנשים שעסקו לפני כן בעבודות רוחניות כדי שיוכלו לראות את עצמם במאמצים שלא היו רגילים בהם קודם. אילו היה פועל-בניין מצטרף למושבת התלמידים של ג., היו מביאים אותו בודאי לידי קריאה מאומצת או מכריחים אותו לשבת בטל ולא לעשות מאומה. ג. עסק הרבה בשבירת הרגלי תלמידיו, כי הרגלים הם השתלשלויות מכאניות חזקות שהאדם משועבד להן, ויש להשתחרר מהן. אם היה אחד מעשן ותיק, שלל ג. ממנו את הטבק. אם לאחד היתה נטיה למאכלים מתוקים, נתנו לו כאן דיאטה נטולת סוכר, או להיפך, הגישו לו מאכלים מתוקים יתר על המידה עד שלא היה יכול לאכול מהם. אלו הן דוגמאות פשוטות, אבל גם בדברים יותר חשובים הביא ג. את תלמידיו לידי שחרור מהרגליהם ונעשו עדונים לעצמם. תלמיד שהיה בעל גאווה היה ג. משפילו במעמדם של תלמידים אחרים. היה שם תלמיד אחד ששנא לראות דם שנשפך והטילו עליו להרוג בעלי-חיים לצרכי המטבח.

באמצעות חיים קשים ועבודה קשה ביקש גורדייב במתודה שלו הקיצונית, להביא את תלמידיו להשיג ריכוז רוחני מאכסימאלי. הוא סבר שקור, רעב ועזופות גופנית שאדם מקבל על עצמו ביוזעם כדי להשיג דימוי בהיר של המכאניזם הגופני שלו, מאפשרים לו אחר-כך לשלוט בגופו. מטרת "העבודה" בחוגו היתה להגיע לתודעת-על כמטרתם של אנשי המסתורין בימיי-קדם באסיה, ואדם מגיע לתודעת-על על-ידי-כך שהוא שולט בגופו. גורדייב לימד את תלמידיו שיהיו כל התפקידים של גופם מודעים להם הרבה יותר מאשר הם מודעים לבני-האדם בחיים הרגילים. הוא חשב שיוכל ללמד את תלמידיו לשלוט גם במחזורי-הדם ובבלוטות עד שיהיו כפופים לרצונו כמו הידיים והרגליים שאדם מפעיל לפי רצונו. ולא זה בלבד אלא שברוך זו יוכל האדם להגיע למדרגה כה גבוהה עד שיעלה בידו לקבוע בשעת מיתתו את המקום ואת הצורה של הגלגול הבא שלו. אחת המתודות שעליהן המליץ גורדייב היתה שיטה של ריקודים שבה לומד הרוקד לתאם את שלושת המרכוזים: תחושה, גוף ומחשבה זה לזה באמצעות אימונים. כל תנועה, כל צעד, כל ריתמוס היה מתואר בדייקנות. הוטל על כל איבר מאיברי הגוף לדעת לעשות את תנועותיו באופן בלתי-תלוי באיברים האחרים של הגוף ובלי קשר אתם. הוטל על אחד מאיברי הגוף לבצע תנועה העומדת בסתירה לתנועות של האיברים האחרים. הוטל על האדם לחשב בראשו חשבונות המנוגדים להרגלים הקבועים בארית-מטיקה המקובלת ולעשות פעולות חיבור וחסור על רקע

* על דרך זו עיין במאמרי ב"מולד" חוב' עמ' (נכלל בספרי "שבילים בחינוך הדור"). הצרפתי שבמאמר הנוכחי לקוחים מתוך הספר הצרפתי (ברשותי תרגום גרמני): Louis Pauwels: Gurdjew der Magier יצא בהוצאת Bern und München, Scherz, בשנת 1974. המחבר מביא דעות בעד גורדייב ונגדו, אך הוא דן אותו בעיקר לכף הוובה. הוא מביא עדויות רבות של אנשים שנכנסו לבית מדרשו של ג. — על אנשים אלה ניתן לומר את הדברים שנאמרו במסורת התלמודית על "ארבעה שנכנסו לפרדס". היו שנפגעו והיו שמתו והיו שהגיעו לכפירה, אבל היו שמצאו את תיקונם בדרך זו.

על אימוני-הסתכלות אלה שהם בבחינת קריאות להת-
עוררות ולהבהרה פנימית.

חינוך כזה להבהרה פנימית דרש בסיס מעשי, מוחשי.
לזה עזרו אימוני-הרפייה מתוך הנחה שהשלטון בחיים
האורגאניים הוא האפשרות הטובה ביותר להגיע לשלטון
ברגשות ובדימויים. אימוני-הרפייה בחוג זה היו קשים
יותר באופן ניכר מאימוני-הרפייה שמסתפקים בהם בסוגי-
ספורט שונים, התלמידים נדרשו, למשל, להרפות שרירים
מסויימים ככל האפשר ולאמץ שרירים אחרים עד קצה
הגבול, וזאת היתה משימה קשה. המטרה היא, שבסופו
של דבר תהיה הרפייה הרחגנית חופפת את ההרפייה
הגופנית.

"העבודה" נעשתה בשותפות ובוזה היתה שונה מצורות
הסגפנות שבני-אדם משתמשים בהן ביחידות. כעבור
זמן מסויים היו האנשים שעשו את "העבודה" בטוהים
בכך שהכול נשתנה אצלם, לא רק בראיית-העולם, אלא
גם בחייהם הפנימיים. הם היו סבורים שהדבר יהיה תלוי
אך ורק בהתמדתם ובעקשנותם אם יגיעו ביום מן הימים
לאותה חירות מוחלטת שלפי מסורת מורחית האדם נעשה
בה למחוקק לעצמו ולחוק לעצמו.

היו שם אימוני-הרגשה רבים וכולם היו מכוונים לדבר
אחד: להגיע למצב של מודעות. האנשים ישבו על הקרקע
ישיבה מורחית, רגל ימין על רגל שמאל, גב וראש
זקופים, העיניים מושירות להביט נכון, הידיים על הבר-
כיים, כך ישבו שמונה אנשים בשורה עשר עד חמש-עשרה
דקות, במידה האפשר ללא תנועה, וכל אחד הכיר את
מקומו וישב במקומו, ועשו תרגילי-הרגשה כפתיחה ל"תנו-
עות". הפתיחה היתה הכרחית, כי בלעדיה — בהיותם
במצב-תודעה נורמאליים — לא היו מסוגלים ל"תנועות".

בתרגיל זה היו מרפים כליל את האיברים בסדר זה:
זרוע ימין, רגל ימין, רגל שמאל, זרוע שמאל, צוואר,
ראש, גב, ואחר-כך כל הגוף ביחד. כך הירפו את חלקי
הגוף זה אחר זה, למיד בכיוון מימין לשמאל, והפנו את
כל תשומת-הלב לאותו חלק של הגוף שעבר תהליך
הרפייה. כשלא היה אפשר להמשיך בחלק מסויים של
הגוף, פנו לחלק אחר של הגוף. הנה אני מתחיל בזרוע
ימין, אני מרגיש בה, שם אני נמצא יותר מאשר במקום
אחר בגופי, אני מנסה להעביר את התודעה שלי דרך
השרירים עד מוח העצמות. אני מנסה ומנסה, ותמיד מתוך
התודעה כאילו אינני עושה מאומה, כדי למנוע את המח-
שבות המכאניות מלהתלוות לפעולתי. ובכן, אני משקיע
את עצמי באופן עמוק ככל האפשר בזרוע ימין שלי, ויש
לי הרגשה שווה מן הכתף עד ראשי האצבעות, ואחר-כך
אני מנסה להשיג הרגשה כזאת לגבי רגל ימין, ומוסיף
הרגשות של איברים אחרים, עד שאני מגיע להרגשה
המחולקת באופן שווה על כל גופי.

בכיתות של התנועות לא היתה הישיבה המורחית חובה
ואפשר היה לעשות את התנועות בישיבה על כרים נוחים,
אבל חובה היתה להישאר במצב אחד, בגב וראש זקופים,
להישיר מבט ולהסתכל באופן חפשי, לא לעצום את
העיניים, וללכת תמיד מן הימין כלפי שמאל, בניגוד

אמצעי חשוב לקדם את התאמת המרכזים זה לזה היה
שם הריקוד. ג. ניסה להביא את תלמידיו לידי כך שיהא
גופם מודע להם ועל-ידי אימונים ריתמיים וריקודים
לימדם, שהגוף והרוח קשורים זה בזה. על כן עסק המכון
שלו הרבה בבאלט, בריקודים בקבוצות ובגימנסטיקה.
האמצעים שהשתמש בהם לשבור את המסגרות המלאכה-
תיות של האישיות ולפתח את המרכזים של הרוח ושל
הגוף ולהתאימם זה לזה היו: פיקוחו של אדם על עצמו,
קורסים מעשיים בריקוד, אימונים גופניים ורוחניים,
אנאלוזה נפשית וטסטים שונים שהשתמש בהם לפי הדרוש
בכל מקרה.

לדעתו של ג. חי האדם בדרך כלל בממד השלישי
וכאשר הממד הרביעי נעשה מודע לו, יכול האדם המותאם
להתפתח ולהגיע לכלל שלטון במרכזים נפשיים חדשים.
מחבר הספר הנזכר מביא משל: אתה פוגש ברחוב בראובן
שאינו אתה סובל אותו. מיד מתפתח בקרבך רגש של שנאה
כלפיו. אתה מאגרף את אגרופך כאילו אתה עומד להכותו,
אבל אתה נוכח לדעת שיש בזה אי-זוויות מצדך להתקיף
אותו כי הוא גדול ממך, על כן אתה מסתפק בהתנהגות
רוחנית שלילית כלפיו. אילו היו שלושת המרכזים שלך
שקולים ומותאמים, היית מסתכל במנוחה על ראובן, לא
היה מתקיף אותך, היית מתייחס לדבר בשלווה. ג. עמד
היה מתקיף אותך, היית מתייחס לדבר בשווה. ג. עמד
על כך, ששלטונם של אנשי הממד הרביעי על הפצצים
ועל אנשים הוא גדול יותר משלטונם של אנשים רגילים
חוקים ביותר. ג. הדגיש שעבודה ההתאמה צריכה להיעשות
בהשגחה מורה-מדריך שקיבל תורתו מבתי-הספר הסודיים
של המזרח.

אין פלא בדבר שבאו לחוגו של ג. אנשים שחשו אי-
מנוחה פנימית, שהגיעו למסקנה שחייהם כמות שהם
אינם חיים, אנשים שלא יכלו להשלים עם העולם של
סביבתנו, ולא בחרו במוות, בהתאבדות. הם ניסו להש-
תחר מדרך החיים המקובלת, חיפשו דרך תיקון ונספחו
לחוגו של גורדייב. שם למדו שלא היו מעולם חפשיים
בתחום הגופני, בתחום הרגשי ובתחום הרוחני, אלא
הזדהו תמיד עם יצרים, עם מצבי-רוח ועם דימויים
שהגיעו אליהם מבחוץ, ושם נדרשו לחסל את ההזדהויות
האלה. במקום להמשיך ולחיות את החיים האבטומאטיים
למדו להשתלט על החיים על-ידי שנעשו מסוגלים להסתכל
בעצמם בשעה שחיו את חייהם. הנה אתה הולך בדרך,
נסה נא — ולו רק חמש דקות — לא להימשך אחרי הדב-
רים המתרחשים סביבך, ולא אחרי קשרי-המחשבות שבקרב-
ך, ורכז את כל תשומת לבך בעצמך ורק בעצמך. או,
אם אתה נמצא בחברת אנשים אחרים נסה-נא לסלק
עצמך ברגע מסויים משיחתם ולהתבונן בהם. שים לב
למצבם ויתברר לך, עד כמה הם משולבים בדימויים שלהם,
ועד כמה דימויים אלה רחוקים מהיות תוצאה של בחירה
חפשית שלהם, של מודעות שלהם; עד כמה הדימויים
האלה אינם אלא ביטויים של ממכאניזמים הקשורים
בחינוכם, באינסטינקטים ובאינטרסים שלהם. אפשר לומר

